

Государственное казённое общеобразовательное учреждение
Республики Дагестан «Бабаюртовская средняя школа-интернат №11»

«Ана тил алтын ачгыч» Тестлер

Онгаргъан ана тилден дарс береген муаллим

Адильсаидова Айда Керимовна

5 класс
Тест №1

1. Къумукъ тилде нече созукъ аваз бар?

- а) алты
- б) сегиз
- в) он эки

2. Къумукъ тилде нече тутукъ бар (аваз).

- а) 29
- б) 25
- в) 27

3. Маъналары бир – бирине къаршы сезлеге не деп айтыла.

- а) Маънадаш
- б) Къаршыдаш
- в) Аваздаш

4. Е, ё, ю, я гъарплар не заман 1 аваз герсете?

- а) Сезню башында
- б) Тутукъ аваздан сонг
- в) Сезню ва бувунну башында

5. Е, ё, ю, я не заман эки аваз герсете?

- а) Тутукъ аваздан сонг
- б) Сезню ва бувунну башында
- в) Сезню башында

6. Тамур сезню къайсы гесеги бола?

- а) Маъналы гесеги
- б) Сезню тюрлендиреген гесеги
- в) Янгы сез этеген гесеги.

7. Тил гесимлер нече бар?

- а) сегиз
- б) он
- в) он эки

8. Предметни къайсы тил гесим англата?

- а) Сыпатлыкъ
- б) Атлыкъ
- в) Ишлик

9. Къумукъ тилде гелишлер нече бар?

- а) Беш
- б) Он
- в) Алты

10. Тамакъда тутулуп айтылагъан аваз къайсыдыр?

- а) Ъ
- б) Ь
- в) Т

Тест №2

1. Бюртюклени орнунда не аваз (гъарп) языла? Къол...явлукъ, къыз...яш, ма...дан, та...мин, ба...ли, ат...ялман.

- а) Ъ
- б) ъ
- в) -

2. Къумукъ тилде ургъу сезню къайсы бувунуна тюше?

- а) Биринчи бувунгъа
- б) Ахырынчы бувунгъа
- в) Сезню ичине

3. Сезню маънасын алышдырагъан гесеги недир?

- а) Тамуру
- б) Сез этеген къошумча
- в) Сез тюрлендиреген гесеги

4. Атлыкъ ненин англата?

- а) Предметни гесегин
- б) Предметни
- в) Предметни ишин

5. Оьзбашына къолланагъан тил гесимлер нече бар?

- а) Дерт
- б) Алты
- в) Он

6. «Яшгъара» деген сез къайсы тил гесимге гире?

- а) Атлыкъ
- б) Ишлик
- в) Гъаллыкъ

7. Тилни гесеклери къайсы белюкде гечиле?

- а) Лексикада
- б) Фонетикада
- в) Морфологияда

8. Жумланы уьюрлери нече бар?

- а) Алты
- б) Беш
- в) Дерт

9. «Боранлы» деген сез кьайсы тил гесимге гире?

- а) Гьаллыкь
- б) Сыпатлыкь
- в) Орунча

10. «Чапмакь» ишлик кьайсы заманны герсете?

- а) Гьалиги заманны
- б) Заманы екь
- в) Гетген заманны

11. «Кьартыллатды» кьайсы даражадагьы ишлик?

- а) Тюшюм
- б) Баш

7 класс
Тест №1.

1. Шу асарлар халкъ авуз яратывчулугъуну къайсы журасына гире?
«Денгиз ат», «Эмен Терек», «Къылыч ургъан».

- А. Ёмакълар.
- Б. Чечеген емакълар.
- В. Алгъышлар ва къаргъышлар.
- Г. Игитлик эпос.

2. Шу тюпдеги йыргъа не йыр деп айтыла?

Аналардан батыр улан ким тувса-
Ол явлагъа тувра чабар, бет табар.
Ичиргилер бузуп, окъ тийсе,
Къанатлары билмес анны, ат билир.
Аналардан батыр улан ким тувса,
Тувдургъанлар билмес анны, ят билир.

- А. Эпос йыр.
- Б. Къанна къазакъ йыр.
- В. Халкъ йыр.
- Г. Адат къылыкъ йыр.

3. Тюпдеги гесек къайсы йырдан алынган?

Бу да абайым, болсун сагъа къуллукъчу
Терде олтуруп бол чу бугъар буйрукъчу.
Баракалла болсун сени оъзюнге,
Гезюнге басып гийген беркюнге.
Оъзюнг булан тогъа тартган эрлени
Юрюмеге къоймажакъсан эркине.

- А. «Эльдарушну йырындан»
- Б. «Абдулланы йырындан»
- В. «Минкюллюню йырындан».
- Г. «Айгъазини йырындан».

4. Шу йырны аты нечикдир?

-Къоймайсан, мени абайым, къоймайсан,
Мени чи оьлгенимден тоймайсан.
Бу гече, мени абайым, тюш гердюм,
Оьрдеги уьйде гъаракъы-баллар ичилип,
Тебенги уьйде енгсиз халат бичилип.

- А. «Айгъазини йыры».
- Б. «Абдулланы йыры».

В. «Ойлу йыр».

Г. «Къанна къазакъ йыр».

5. Тюпдеги гесек къайсы хабардан алынган?

... Сувсаплыгъындан барысы да яна. Шогъар гере де кериванланы къайтмакълыгъын къаравуллап, Тимурну минглер булангъы асгерлеринден гъеч бириси юхламагъа ятмай .Ахырда бир – бирини арты булан бары да кериванлар къайта.

А. «Эмен терек»

Б. «Гекбери.»

В. «Къылыч урган»

Г. «Таш улан».

6. Къумукъланы айтылган шаири Йырчы къазакъны тувган йылы къайсы йылдыр?

А. 1825 йыл

Б. 1827 йыл

В. 1830 йыл

Г. 1835 йыл.

7. Йырчы Къазакъны къайсы йырындан алынган?

...Гетгенибиз гекша марал гюз эди,

Элтгенибиз бир къараваш къыз эди.

Алтынчы Артлух тавдан тартылып.

Еттинчи Чачан тавгъа етгинче тюшгенибиз

Акъташавухну оъзю эди.

А. «Не билейим юз дынкъы бар ханланы».

Б. «Гетгенибиз гекша марал гюз эди».

В. «Асхар тав, сенден бийик тав болмас».

Г. «Агъ деген булан артмай кемеклери».

8. Яхсайлы пристопну гъакъында шиъру ким язган?

А. Йырчы Къазакъ.

Б. Манай Алибеков.

В. Айбала Дадав.

Г. Сулейман Стальский.

9. Манай Алибеков къайсы асруда яшагъан?

А. 18 асруда

Б. 19 асруда

В. 20 асруда

Г. 20 асруну экинчи артысында.

10. «Оълюп тирилген кююм» деген шиъруну къайсы шаир язгъан?

А. Гъ. Цадаса.

Б. Айбала Дадав

В. Йырчы Къазакъ

Г. Къоччакъай Жамалдин.

Тест №2

1. Къайсы йырдан алынган шу гесек?

Къайда итлер, туругъуз!
Энни мени тутугъуз!
Къызны алып гетмеге
Бармы эди умтугъуз?!

- А. «Сатылган Меседу»
- Б. «Оьлюп тирилген кююм»
- В. «Гъакимлени ишлери».

2. «Мени яшавум» деген хабардан алынган гесекни автору кимдир?

«...Мен Шуни деген юртда тувганман.
Атам Абдулкъадир оьмюрю – башы бар чакъы бир гийим чарыкъда, бир эсги гелекге ва бир аш гесекге башгъалагъа ишлеген».

- А. Сулейман Стальский
- Б. Абуталиб Гафуров
- В. Гамзат Цадаса
- Г. Расул Гамзатов.

3. Язывчу адамны яшавунда болган бир нече агъвалатланы гъакъында сейлей буса шогъар къайсы гиччи адабият асары деп айтыла?

- А. Роман
- Б. Повесть
- В. Хабар
- Г. Очерк.

4. «Тангчолпан» деген чакъырыв шиъруну ким яратган?

- А. Н. Батырмурзаев
- Б. Б. Астемиров.
- В. А. – П. Салаватов
- Г. З. Батырмурзаев.

5. Башлапгъы къумукъ адабият кружокну елбашчысы ким болган?

- А. А. – П. Салаватов
- Б. Т. Бийболатов
- В. Н. ханмурзаев

Г. З. Батырмурзаев.

6. Шу игитлер: Ажий, Умалат, Къарачач, Айшат, Табулду А. П. Салаватовну къайсы пьесасында елугъа?

- А. «Айгъази».
- Б. «Къызыл партизанлар»
- В. «Къарачач».

7. А.- П. Салаватовну «Къарачач» деген пьесасындан къайсы игитни сезлери тюпде берилген?

«Муна ол таныш ерлер баягъы. Муна ол баягъы Терек. ... танымаймысыз мени. Гъали неге магъа сиз сувукъ къарайсыз?».

- А. Татывну сезлери
- Б. Къарачачны сезлери
- В. Ажийни сезлери
- Г. Сувсарны сезлери.

8. Чебер асарда, пьесаларда чебер келпетлер яратывда, адамны хасиятларын герсетивде къоллангъан лакъыргъа не деп айтыла?

- А. Монолог
- Б. Диалог

9. «Мени игитлерим», «Къумуък таварих хабарлар», «Юрек сесим», «Темирболат», - шу асарланы яратгъан шаир, язывчу, драматург кимдир?

- А. Б. Атаев, В. Атаев
- Б. Зарипат Атаева
- В. У. Мантаева.

10. Баммат Атаевни къайсы асарындан алынгъан гесекдир?

«...Дербентли эмири Чыракъ халиф хансарайда ял ала. Башына алтын чалывну къызыл пес де гийген, бийик тахында олтургъан эмир гирген гишиге бурулуп сама да къарамай...».

- А. «Солтанмут».
- Б. «Шавхалны гиччи уланы».
- В. «Къайырхан булакъ».

Тест №3

1. Шарип Альбериев кьумукъ халкъны лап да сююмлю язывчуларындан бириси. Ш. Альбериев шу тюпдеги асарланы кьайсы журасын яратгъан?

- А. Шиърулар
- Б. Романлар, повестлер, хабарлар
- В. Пьесалар.

2. Ш. Альбериевни кьайсы шиърусундан алынгъан?

Халкъгъа кьуллукъ этмек – борч зат ол магъа. Не бар экен бир де шогъар етеген. Мен сюймеймен, амма кьаммакъ болмагъа. Ел кьайсылай сюйсе алып гетеген.

- А. «Адам ва топуракъ»
- Б. «Ярамай»
- В. «Гюн».

3. Белгили кьумуък шаир А. Жачаевни «Аш гесек» деген поэмасыны терен маънасы недир?

- А. Ишлемек, загъмат текмек.
- Б. Ашны хадирын билип, огъар абур этмек, гелеген наслуларда да ашгъа гьюрмет тарбияламакъ.
- В. Ачлыкъ адамгъа бек кьыйын юолагъан зат, шону унутма ярамай, тийишли кьуллукъ этмеге тарыкъ.

4. Шу асарны автору кимдир?

Башлап сагъа тынглагъанман бешикде,
Башлап сени эшитгенмен анамдан.
Анна тилин анасындай сюймейген
Анна элин сюе десе инанман.

- А. Ш. Альбериев
- Б. И. Керимов
- В. Ш. Сулейманов
- Г. А. Жачаев.

5. Белгили кьумукъ язывчу У. Мантаева СССР-ни язывчуларыны союзуна кьайсы йыл кьабул этилинген?

- А. 1955 йыл.
- Б. 1959 йыл
- В. 1960 йыл
- Г. 1966 йыл.

6. Шу асарланы арасында яшлар учун язылгъаны къайсыдыр?

- А. «Гъекюнч»
- Б. «Алгъасавлу чакъырыв»

- В. «Алма бавлар»
- Г. «Эгизлер».

7. Къайсы асардан алынган?

«...сиз магъа айып этме ярайсыз, ол мени душманым буса да суймей, - деп кычырып кюлеп йиберди. Мен гъеч зат англама болмай, бир огъар, бир де къартыллайгаън гюлге къарап, шайтанлы сама болмагъанмы деп эсиме гелди...».

- А. «Алгъасавлу чакъырыв».
- Б. «Елугъув».
- В. «Биринчи язбаш».
- Г. «Мени наслум».

8. Тюпдеги китапланы автору кимдир?

«Асхар тав», «Уллу болма сюемен», «Оракъ заман», «Ягъалагъа яз гелген».

- А. А. Жачаев.
- Б. Б. Гъажиев.
- В. А. Акъаев
- Г. М. Атабаев.

9. Акъай Акъаевни къайсы асарындан алынган?

-Балам, - деди, - бу ер, - деди,
-Баву ата бабамны,
Атам асил адам эди,
Асырайган адамны...

- А. «Ата юртум».
- Б. «Кюрчю ташлар».
- В. «Оракъ заман».
- Г. «Ягъалагъа яз гелген».

Тест №4

1. «Айгъази», «Айтар эдим», «Сагъындым мени къазакъ булан юнусну» деген шиъруланы ким язгъан?

- А. Б. Астемиров
- Б. Д. Магъамматов
- В. А. Акаев
- Г. А. Аджаматов.

2. М. –С. Ягъбияевни къайсы асары дагъыстанлы давгъа гетип белгисиз тас болгъан уланына – Алимов Камалгъа багъышлана?

- А. «Бир орамны игитлери»
- Б. «Топуракъ сейлей».
- В. «Уьч гюнеш»
- Г. «Мен ва къурдашым Агъмат».

3. Тюпдеги «Изатли» деген шиърудан алынгъан сатырланы автору кимдир?

Яшав сапар эрте не геч битеген.
Бир гюн мунда къайтажагъым билгенмен.
Аталардан аталагъа элтеген
Шо атланы гызын тутуп гелегнмен.

- А. М. Атабаев
- Б. А. Жачаев
- В. Ш. Альбериев
- Г. Б. Магъамматов.

4. «Гъакъыллы эсин ютмас» деген шиъруну автору кимдир?

- А. Й. Къазакъ
- Б. Сулейман Стальский
- В. Г. Цадаса
- Г. А. Къакъашуралы

5. Анвар Гъажиевни «Тав къарчыгъа» деген шиърусу кимге багъышлангъан?

- А. Юсуп Акаевге
- Б. Эльмурза Жумагуловга
- В. Жюнгютейли Имамутдинге
- Г. Валентин Эмировга

6. Шу гесек Гь Давутовну кьайсы асарындан алынган?
«...Сулакьны гюнбатыш янында, айлана яны таш ва чакьа, ер-ерде
уьлкуюлер...

- А. «Орман булакь»
- Б. «Чиркей денгизни йыры».

7. Б. Митаровну шибьрусуну атын табыгьыз.

Сагьынаган ДОС ювугьум
Сораса уьйге барып.,
Таныш-билиш, кьуймур кьызлар
Айланалар ахтарып – билсин олар...

- А. «Айтыгьыз адамлар»
- Б. «Мени борчум»
- В. «Кагьыз»
- Г. Билдиригиз дослагьа».

8. Даргили шаир Рашит Рашитов оьзюню «Адамга макьтав» деген
поэмасында нени гьакьында айта?

- А. Оьзюню юрегиндеги адамлагьа, инсанлагьа бакьган сюювню
гьакьында айта.
- Б. Кьурдашларыны гьакьында айта.
- В. Ватанына бакьган сюювню гьакьында айта.
- Г. Юртну гьакьында айта.

9. «Гюдюрбай», «Земире», «Навруз» деген йырлар кьумукь фольклорну
кьайсы жанрына гире?

- А. Сарынлагьа ва такьмакьлагьа
- Б. Игитлик эпос йырлагьа
- В. Масхара, иришхат йырлагьа.
- Г. Адат кьылыкь поэзия.

1. Яратып иш.

Жумладагы гёрсетилген сёзлени орнуна маънадашлар языгъыз.

Ону **бети** бирден-бир гиччиленди, агъарды
ва бюрюшдю. Кыызардашым янгы акъ чабып
чыкыгъан тамгъа тийген **ёлакыгъа** бек
кыйналды. Кыумукъ халкыны

белгили алимлерине багъышлангъан
жыйынына чакырмакъ учун, гъар юртгъа
адамлар йиберилди. Агъачлыкыгъа гиреген
ерде юртгъа ёл салмасын себепде

кыйржанлагъа **тузакълар** салынгъан
Аналань ёлларына кызыл **юллер**
яйылсын.